

ТЕМЕНУГИ

ПЕРИОДИЧНО МЛАДЕЖКО СПИСАНИЕ
ЗА ЛИТЕРАТУРА И КРИТИКА

Год. I. Редактор: Звезделин Цонев Кн. 4 и 5

СЛЕД РАЗЛЖКА

Ти — светла — ще разпржнеш,
кошмарна безнадежност
кат плахите зорници
всред нощни тжмноти; —
ти тихичко ще дойдеш,
в сияние и нежност
сжс сведени ресници
пред моите врати. . .

И слжнчевото щасте
над нази ще размаха
след джлгата разлжка
пурпурни крила; —
и плжтно ще обгжрне
духа ни радост плаха,
след дни на скржб и мжка
вжв огнена мжгла.

Пашка Бледовски.

НЕСРЕТНИЦИ.

На улицата бе намерен той, когато градът заспиваше сетна дремка, а първото слънце го огре в един дом всред канарите,

Там дремеха сжнни кипариси и черни тревн. Крин и роза разливаха шемет и омая и орел чупеше криле в висините.

Там гжрмеха тжжните звуци на арфа и кинор и безбройни птици пееха песента на някаква прокоба . . .

На улицата бе намерен той.

И понесе черната хоругва на живота.

Висок като стройните трепетлики и нежен като лист на кокиче, той израсна всред канарите, никога не потопил погледа си в погледите на жена.

От висините, той гледаше градът, но никога не направи стжпка в него.

В камения град спеха вкаменели спомени.

Привечер стихналите звуци на замлжкнала камбана долитаха от градът и кжсаха сжрцето му и раждаха желаня — — —

Една ноц той наметна черен плащ на студени рамене и се спусна по скалите, като змия се спусна кжм градът, като змия, която следва своя лов и изчезна всред тжмните глогини.

А когато ноца пригжрна полята и градът и стигна своята половина, той надничаше по витрините и слушаше тайните звуци и странната музика на пир и разгула.

И ето при него се приближи жена, която бе делила легло с много мжже. Устните ѝ бяха червени като рубин, очите ѝ черни и хлжтнали, като прегорена хартия, а в косите ѝ дремеше тайна, която никой не разгада.

И с молебствие се приближи тя до човека — странника от канарите, който не бе променил жб и не бе остригал косжм и му каза:

„Момко аз живея там, кждето морето се слива с градът. Отведи ме, самотна сжм и в улицата няма кой да ме отведе.

Безмжлвно тржгна след нея той, кроткия девственник от висината, а тя се смееше след него с жикота на хищник, който е сграбил жертвата си.

Там в подземията тя му отне онова, което се нарича чест и което зоват девственост.

След тежко дишане с широки зеници и странни тръпки тя му разправи тъжна приказка—тъжната поема на живота.

Страниниче, аз някога бях жена, съпруга на мъж, който никога не помилва к сите ми и никогата не каза сладка реч.

По късна нощ делехме ложе

И родих син, когото не познавам и хвърлих рожба която хленчеше.

И всяка вечер, когато мрак покрие заспалите полета и безлюдните улици, аз се скитам самотна замаяна и търся онова, което някога изгубих.

Безумни хали пеят в ноща болната балада на мойта измъчена душа и в ушите ми пищи писка на захвърлена рожба и стене невинност и плач блен.

Там ме срещат пияни мъже и с тех аз прекарвам нощи на безумие и дни на разврат:

Всяка вечер аз търся рожбата си надлъжи и на шир—изкачвам се по стълби и слизам в подземия.

Дето стълка само не мога да закрепя, там не са стълпвали нозете ми.

Само там високо в канарите, под които реве морето и плиска пяна, само там не отидох аз, защото страшен сън ми нашепва страшна поличба . . .

В канарите виждам своя гроб черен саркофаг на свен и престъпление.

Из него се вият огнени езици и в страшен сонм и злобно сжскане демони и кротали вият вихрен танец на мъст и закана.

Нанизана на черни тризбници, с разръфава гръд и искубани коси, аз горя в огъня на геена.

Само един кротък херувим гасеше жаждата ми и шулеше слънцето.

Само един кротък херувим.

Но с запалените си членове аз изгорих крилете му и опърлих душата му.

Несретница, несретник срещнах в живота.

Той пи от моята развала, а аз от неговата чистота!

— Майко!

— Сине мой! — — —

Трифон Хубев.

В БЕЛИЯ ДОМ *)

1. СРЕБЖРНИТЕ СТРУИ на кроткия пролетен дъжд ми напомнят за моето тихо детство.

Твоите големй искренни очи ми напомнят моята първа най-хубава мечта.

Твоя сребжрен смях и твоята розова свян ми напомнят моята първа представа за щастие

Коя си ти?

И как е твоето име?..

3. ЕДИН МЖДРЕЦ говореше

Аз го чух, когато той каза, че нямало щастие на земята.

А ти коя си? . . . Която мжлчиш и ме гледаш и чрез твоето можщо мжлчание разказваш за щастиято?

Не си ли ти мждроста?

Самата мждрост — ти — любов? . . .

3. ТИ НАПУСНА моя дом белия дом с красивата веранда . . .

И няма те вече

Като пролет, като лято, като есен отмина ти през безкрайните полета на моята родина и се иззад лилавите вжрхове на нейните граници.

Зад граница отмина ти.

Някжде на север може би, но може би на юг! Незная . . .

От всички ветрове аз дълавям мириса на твоите стжпки и от страна планините екват в отглас на твоята вечерна песен . . .

Ти пееш някжде далеч зад тях . . .

Ти пееш своята любима песен — песента на безгрижието.

А глух и пуст е моя дом — белия дом с красивата веранда.

Страшимир Авелов.

*) Стихотворения в проза из цикъла „В белия дом“.

ВЖЗВРАЩАНЕ

Вжзвращам се аз бледен и изморен
и стъпките ми глжхнат непознато,
а юлий сипе нажежено злато
над родний кжт тревожен и покорен.

Липите сж печално мжлчаливи
и тишина по двора бащин лази—
и траура разкжсан ще пази
скржбта за тез, които не сж жичи.

Тук някога преди години беше
любов една неверна ме прокуди
и помня аз, че дните бяха луди
и луда беше пжрвата ни вечер.

Сега ме срещат всички непознато
а тржпна аз и диря, но кого ли? . . .
и плачат с мен печалните тополи,
и юлий сипе нажежено злато.

СРЕД нош сжс тишина изпжлнена е
навжн на двора кротичко вали—
и по прозореца сжс сребжрни стрели
джжджт вжзкржснал блян чертае.

На масата е албума огромен
и портцигаретжт цял опепелен —
в бесжние аз горко сжм пленен
от оня тжжен подир тебе, спомен.

И в миг си тук отново, ти, Regina,
през вечността на много скржбни дни
и твоя глас молитвено звжни,
като скржбта на свята Магдалина

Очите ти сжс блясжк на вечер
измолват в мен грехжт да ти простя—
ни глухо висне в стаята свеща
и плача сам, а ти си тжй далече...

Дим. Чаков.

ПЖСТРОЦВЕТИЕ

ОБИЧАМ далечното слънце,
безмерната, черна земя —
животът у мен като сжн се
мене от светило в тжма.

Живея, скжрбя и се радвам
и с живите бродя навред,
но моя живот е обагрен
в кржга на загаджчен свят.

Кржз ледните бледни пространства
низхождам кжм приказен Трон
подхвжрлян на зли окаянства,
и жрец на всевластен закон.

Зжл демон сжрдцето ми стиска
и черна ржка ме души —
аз мря постепенно под диска
на злбни, прокобни души.

Уви! непохватен останах,
останах невинно дете —
небето ме гледа с закана
земята ми mreжи плете . . .

БЕЗМЖЛВИЕ — лжха вжв стаята мрак
заглжхват последните стжпки на двора —
в душата ми скржб и тжга и умора . . .
Вали непрестано вжн пжрвия сняг.

О спомен от някога — светжл и драг —
изгубих цвета на предишното време!
замржкна — аз страдам под тжмното бреме.
Вали непрестанно вжн пжрвия сняг.

Аз чакам вжв скржб обещания знак
и близжк размирнжк при мене да слезе
в душата ми светлата радост залезе
Вали непрестанно вжн пжрвия сняг.

ЖЕЛАЛ бих да си спомня всичко на което
джла и своята жал и болка и тжга,
и пргмирен, но горд попитал бих сжрцето:—
какжв студен вжзторг опива те сега;

Дали скржбта сломи вжзторжните надежди
в това, в което се нуждайше твоя ден,
и немия покой на гржмките примежди.
убиха ли вжв тебе всевластния подем? . . .

Уви! една сжблазжн нема, безсжрдечна
душата ми джржи в севластна самога —
забравен като цвет над равнина далечна
умира моя ден без подвиг и следа;

в безмжлвие и мрак поглжща ме нощта —
единствения страж на мойта мжка вечна!

А. Калѡнов.

ПРЕД ХРАМА.

Аз сжм сам пред дверите на храма
и не виждам познатия мен!—
а вечния взор на вечните двама
ме не мами за земния ден.

Свещеникжт вжв черно наметало
покрай мене мина без любов
й в следи по мраморно стжпало
се бележат капки черна кржв . . .

В пламжка на свещи благовейни
аз дочувам слжнчевия хор,
който вика часа за да сжмне
пред вратите—в черковния двор.

Сам навлязох—сам за да остана!
сам посрещнах там черковни звжн,
и над мен сви се вжв закана
зла ржка на скжрбен слжнчев ден.

Хр. Стратиев.

ПРЖСТЕН

Познах чара на тжмните клепачи,
като прозирен плач на натежала вечер.

Ник. Райнов.

Аз тихо пях над нежните лагуни
по своя сжн упит, аз пеех нея вечер,
когато взора ми до болка ти целуна . . .
ах, днес с целувката и ти си тжй далече!

Аз днес сжм много, много примирен
и чакам слжнчев лжч разцепил тжмнината
и светнал в празничен и светжл ден
да обласкай кат брат и утеша душата.

О спомена звжняящ в оная нощ —
изпратила стрела кжм бдящия далечник . . .
дали ще ме позвеш сред блесжк и разкош:—
безименна сестра, загаджна и вечна?

Че в тебе грей един упиващ блесжк
и в него—светжл звжн—припомнян леко, тжхе
разгжрнах аз, притворих своите лиски
во'лунния си плач, сжрцето що раниха . . .

И в тая сведена и упита сянка плача
над мжртваците дни—литнали на далече—
познал чара на тжмните клепачи
като прозирен плач на натежала вечер

Пан. Тодоров.

ТРЕПЕТИ

Тъй много, тъй много аз плаках за тебе
над мене безумно луната се смя —
царице, не наидох и в тебе пощада
тъй много, тъй много душата рида . . .

И аз съм отдавна смирен кат пустинник
изкупил греха си с молитви и пост —
царице, в душата разбита — за мене
ти нов и незнаен отдавна си гост.

Аз много обичах в живота зората
и чаках я мълком с блестящо лице —
тя раждаше скръбните ледни печали
печалите ледни на мойто сърце . . .

И сутрин очаквах цветята
облени в сребриста и бистра роса —
царице, и ти ли обичаш цветята
обкичили твоята златиста коса? . . .

Владимир Радев

ТОМЛЕНИЯ

АЗ ОТИВАМ ти ела след мен
по пътека светла и лучиста
и очи си — бисер игривисти —
приюти до моя взор студен.

Аз отивам и отнасям с мен
на душа си святите миражи,
земните и неизменни стражи:
своята обич, радост, скръб и блян . . .

ПО ТРОТОАРА тих и онемял
последната ми стъпка пак замира,
и некаква незнайна, стара лира
сбужда в мен смълчаната печал.

И стигам пак до късните врати,
където тя отдавна тук ме чака.
Тъй тихо е . . . Две черни сянки в мрака
шепнат през сълзи своето: „прости!“ . . .

Люб. Георгиев.

ВЕЧЕРИ

МИЛУВА вечерни зефир
притихнали води;
облива глжхналата шир,
с сребриста светлина
сребрилата луна

Тжй тихо е . . . Сред небеса
потрепват, в блян, звезди,
край брежни тжмни джрвеса
кат призраци — в ношта
чернеят. . . Самота . . .

НОЩА е глуха и безлулна
полето тжве в тишина. . .
в миг бляски равнина целуна —
изгрява кжсната луна.

И, сякжш, в храм покой, мржтвило,
владей ненарушим велик . . .
отвеки месеца светило
гори и пржска там светлик.

ОГАСНА ден. Ношта разгжрна
саван чер. Тишина . . . Наджжрна
луна, из облак, в далнините.

Тжй, навга, споменан честити
тжй грейне, бледен, сред тжгата
шритиснала кат ноц душата.

Жан. П.

КЖМ БОХЕМИТЕ

Пирувайте! . . Не ще е сетний час
Кога сжс чашите в ржка в захлас
Ще шепнете вжзоржени мечти
И както юнош млад по женските очи
Мечтае и лудее, в мисли се опива,
Забрави всичко земво, и в страста си дива
Проклина боговете, — така и вий, другари,
Забравяйте световните неволж.
И както звяр запреп, от мжките наеден,
Ржмжи вжв клетка срамна сам затворен,
Смирен пленник, но вечно непобеден
Той мята се и пада тежжк, морен,
И с яд засмуква раните си стари
Но горд е вечно, нивга се не моли
Така и мисжлта ви нека е свободна.

Пирувайте! Че бждащето наше
Светлей вжв яркий пламен на светнали зари
Звездите пжтеводни вечно ще насаждат
Кжм чистото — любов вжв нашите души.

Пирувайте! Презрете вси окови,
В борбата славна дайте си десници —
На стари свят вековните тжмници
Вещаят мрак на наште хоризонти нови.
Ний млади сме и нашите кумири
Не ще смутят сжс своите лжжи. —
Тржбата бойна нек за бран засвири
Ще видим ние, кой ще победи! . .

Горан Павлов

ВИДЕНИЕ

малко село дреме до реката
окол него полски ширини —
гrobiщето селско до нивята,
а до него кладенец стърчи.

Тиха летна вечер ли настане
и в небе потрепне ли звезда —
в кладенеца нещо ще захване
да играе с бистрата вода.

Месец грейне ли сред небесата
скоро да подхване полунощ —
а то не престава в тишината
да играе лудо цяла нощ . . .

Щом петел обади се в селото,
че дочул на утрото гласа
и за миг изчезва сякаш злото
в миг утихне бистрата вода.

Денчо Йор. Нешия

НАДМОГНАЛ над всичко
над всичко световно
той скита се бледен
навред по света —
и търси утия
във всичко което
вълнува кипежа
на бурна душа . . .

Той търси утия
във всичко което
за другите хора
е ужас кошмар
и в звездни простори
в недрата подземни
над духове властни
той властен е цар.

Надмогнал над всичко
той броди печално
из пжтища тжмни
кат приказен цар —
духът му тжй волен
се носи навсжде
кждето царуват
скржб жал и кошмар

Гошка Налбантски.

КОВАЧЪТ

През есента, когато злато-желтите листа се ронеха, като мечти на умирающ от бавна смърт — умре ковачът . . . А преди той бе мощен и млад. Нямаше граница неговата мощ, преди години, а сега лежи неподвижен и разяждан от малки гнусни червеи в тъмната страна на бедните . . .

Бе май . . . Май бе и румените рози цвяха и се усмиваха на слънцето като царкини от омаяосани зелени замъци. С буен възторг се отекваше славеевата песен, песен на зов и надежда, и с мрачна, безсилна тъга купнееше ковачът в тъмното приземие. Купнееше: — за ширните и с волна прелест поля: за — къдравите потайни гори; за потоците, блестящи като берили и тюркеси на славеевата топла и ласкава с ласката на влюбена девойка светлина; за свободата на волният, мощен вятър, ликуващ с безумно тържество там неиде на север, в страната на вечният мраз и сняг, в царството на леда или в дивната пустиня на горещите пясъци и зелени морски води . . . Купнееше морен ковачът, купнееше и мъжком ковеше. Мощната му ръка вдигаше и слагаше със страшна сила тежкия чук върху нажеженото и светешо като яспис железно, преобръщаше го в тъмна тъкан на най-нежна дантела, — ковеше ограда за господарската градина, която той никога, никога не ще види . . .

Тежко проклетие на зла маяосница тежеше въз живота на ковача — в тъмнина да се роди, живее и умре. Затова, сякаш като това: олевно-сиво небе през тъжна есен, беха неговите мисли: Той беше се родил далече в кротко селце . . . И сега той мислеше с мисъл на безумен, мечтаеше за светата дева на сжнуваният храм,

Като музика всред траурни празници се отекна по струните на младото сърце звукът от сладкия глас на любимата девойка.

— Хайнрих не тъжи! Първата роза от моята градинка е за тебе . . . Колко е красива, Хайнрих! Ах, колко е красива . . . Хайнрих, искаш ли да ти я откъсна . . . Ето на, аз ти я давам, Хайнрих! Целуни ме за подарък . . . как не искаш ли я? Но що ти, Хайнрих? Боже мой, колко е бледен . .

Боже мой, той умира . . . Не, не Хайнрих, остави вече работата . . . За минута само, за минута я остави Хайнрих! . . . Ела да се нарадваме заедно на моята малка роза. Тя е тжй красива, тжй красива . . .

Младия ковач гледаше красивата девойка с цвналата роза в ржка. Светжл лжч играеше в златистите ѓ коси и разливаше като ореол на светия: радост и светлина в хладната работилница. В миг шум и тресжк . . . Оградата работената є месеци стана на прах в ржцете на ковача. развалия.

Като фурия, с разпенена от гняв уста, с стиснати юмруци се втурна господаря. Младата девойка избяга изплашена, по-бжрза от сжрна, на която искат да отнемат малкото, а ковачжт стена джлго под ударите на господаря си.

След час от приземието извадиха премазан труп, опржскан от своята собствена кржв . . .

Т. Чкава Бистра Тутева

НЕЗАБРАВКИ

Днес случайно минах през алеите на скржбата, които беха тжй глухи, тжй осамотени. Неволно тая глухота ми спомни за теб моята някогашна малка птичка. Спрях се под бялата акация, която някога тжй силно ни привжрзваше с своя тайнствен шепот и приятен аромат, който тжй щедро сипеше над нас.

Какви мили, скржбни спомени и тая осамотена, тая желана за мен и теб акация . . .

В красивите сияния на бледи лунни нощи, ти биваше малката, вечно игрива, вечно доволна птичка, която безпирно тичаше низ китния парк, а аз волния орел — летещ след теб . . .

Изморени омаломощени от скитане ний седахме под акацията опрели глава до глава и шепнеме си за онова неземно щастие, което чувствахме че ще изгрее над нас при изгрева на идващия, в кжрвави багри нов ден! . . .

Много нощи на сладостни сияния и вихрени танци минаха от тогава; много безжжни нощи на

трескаво обикване да се видим сами пак . . . да прелетим страданията и неволите, с неземния огън на любовта — да найдем щастието . . .

И роди се непривързан, пропита с омерсена, зловива; жестока умраза, която завинаги ни раздели — и отмина ти на юг, а аз — на север. . .

Една черна непрозрачна джга се извива над нас, която прорязва дълбоко красивите сияния на алез слънце. Един чер облак разделя нашия житейски път — умразата . . .

И отминахме дребни нищожни, прегърбени сянки — ти на юг, а аз на север . . .

Асен Руменов

ДУШАТА НА ПОЕТА

Пътят на моите страдания нямат начало и нямат край както няма начало и край движението на светът и затворената линия на окръжността . . . Началото им е в самия край, а за да дойдат в края трябва да се приближат до своето начало . . .

Нямат начало моите страдания, няма да имат и край . . . Горещо и трептущо страдание, е атмосферата на моята згърчена душа, просмукана от нея, оглушена от нейните безконечни охкания и глухи вжздишки . . . Атмосферата е нажежена и жива, защото изпускайки своите горещи, черни струни извжн себе си, тя се гърчи от голямата болка, която става все не по-непоносна и по-непоносна . . . Кржвта клокочи от жежината и изплжня атмосферата. гърчащата се атмосфера с кжрвави пãрици, които се вият и звжнят в тиха, болна песен, която отнема силата на мускулите им . . . които се преобржщат в жалки, мржтви жили, сухи, сжвсем сухи . . . Гжрлото се стиска от невидимите клещи на болката, там дето е заседнала голяма буца, ядро от накипяла бол, която пробужда неспирни, неспирни сжлзи, която на кара рошавата коса да си посиля сжс сива пепел да си издера бялото лице и избода очите . . . О велико страдание, о триумф на най-големата скржб! . . . Всяка струнка се извива в спирало

чули се в зиг-заг, протака се в едвам и тжнжк като паяджина лжч, свива се на топка, гжрчи се змйо-образно, трепти в неоловими трепети и се прелива в тжнки, горещи струици кржв, алена кржв моята черна и обагрена като вжглен душа, която нявга приливаше от жизнерадостта на младините безгрижието и детската радост . . . Струнките страшно парят, а понякога блесват в тжмнината на лабиринтите на душата и тогава болката пламва с по-голяма сила, зѣ да обгори и коренчетата на последните надежди . . . Дишането е невжможно защото гжрдите са притиснати от неизмеримата тежест на страданията . . . страданията, с които детето бавно умира в надеждите на своята майка, с която тя напразно му разтваря очите и пжха гжрдата си в стиснатите му уста . . . Сжс страданията, с които човечеството гине, йзмжчено огнетено, осмяно и оплюто от живота-шут, който го е сжздал и пжрви проглуши ушите му сжс своя адски саркастичен смях, смях непрекжснат до тогава, до когато червен на безначалното и без крайно страдание разяде с отровата си мржтвата вжтрешност на гжрдите му, които се надигат, подемат от душната атмосфера на врящата болна кржв, страданията, с които давящия се умира в мжтните джлбочини на самоген вир, страданията на туберкулозния, комуто от ден на ден вжздуха не достига . . .

Уречения час иде: жаркото слжнце на деня, прехвжрля син хоризонт и ще се загули нататжк кжм своя край, за да се приближи кжм началото на изток и изгрее сжщото . . . А когато слжнцето умре за да се роди в началото, моите страдания ще улекнат, невидимите клещи около гжрлото, които ме душат, ще паднат, тежката буца на накупелата бол ще се стопи, отровната атмосфера на душата ми ще ухладнее — ще се раздерат черните облаци на кжрвавите пѣрици и ще просветне из зиналата рана бледият лжч на нощното кандило, светнало сжс своята мека унисаща белина пред синия, олтар на вселената . . . И тогава, немите лабиринти на душата ще се осветят, за пжрви пжт ще повее хлад и погали раните им, из които течеше мжстителната болка, ще се мярнат ясно обгорелите

безформени трупове на умрелите надежди, около които ще обикаля окжсан гробар и ще тананика своята една и сжща тиха, погребална песен . . . Той се кани да погребе моите надежди, които ми при-, чиниха толкова скжрби, толкова непосилни мжки, които адските сили на пжкала немогат измисли . . . И ще заживее с своите гробове, в които сж погребани надеждите ми, ще подпря глава с бели власи о прегжнати от немощ колене, ще плача, а тихия измжчен глас на помрачения гробар ще ми приглася, като от време на време ще удря с своята копачка о изкопан камжк . . . Гробовете няма да имат кржстове от мрямор, злато и сребро, защото двамата с гостенина-гробар ще им свържем такива от изсжхнали гранки, на които сухите листа ще шумжт от лекия ветрец на забвението . . . Ах тая мжка, тая мжка, защо се посели в душата ми и донесе с себе си чемерните сили на разрушението, които ми дадоха да нося Свржхчовешката скржб на Вечното Миросжздане, защо? . . . Отклик няма защото това е тайна, тайна, на която ключа аз нося с привит гржбнак и отивам с нея кжм тжмния край, за да се приближа до светлото начало и понеса наново безсмртноата бол на Свржхчовешкото страдание . . .

О Боже, ако сжществуваш такжв, защо си злострастник, защо . . . ? Защо е отровна чашата която немога да отмина, без да не влезе в капана на своята гибел . . . ? Но престани, сжрце, не бий така болно, така задушно, понеси своята скржб и ще навикнеш . . .

Умри и ти ще навикнеш . . . Ще те положат в гроба и там сжщо ще навикнеш . . . О Боже, о Злосторнико! . . .

Тихомир Трифонеш.

КОГАТО изгрее омайно луната
и светнат най пжрви, блестящи звезди
при мене тогава ти кротко дойди
и с ласки най-нежни разсей ми тжгата

Защото девойко аз тебе те зная,
че ти си за мене най-скжпа в света—
познавам аз твоята тжй светла душа
душата ти чиста, която мечтая. . .

Когато залезе вжлшебно луната
и тихо загаснат последни звезди —
за мене тогава ти с трепет спомни
че тебе купнея, че ти си мечтата . . .

Ас. Развигоров

ПЕСЕН

Аз зная ти обичаш тихият и спокоен живот,
обичаш ласките и тжжните сжрвучия на моята лира,
ела в моят уютен дом, той е там горе в планините,
где градски шум там нивга не достига — ела и ще
получиш всичко—

Аз зная ти обичаш цветята, защото се сжвга
кичиш с тях.

Обичаш песните и ширното необятно синьо
море, ела да идем там горе при моят уютен дом
там растат безброй цветя, а птичките до кжсни
нощи пеят

Ела там има цветя и песни, от там ще гледаш
морето

Ела, ела с мене и ще получиш всичко—

Аз зная ти обичаш да слушаш тжжните поеми
за минали несретници в живота, обичаш небето и
звездите.

Ела, ела да идем там горе в планините там е
моят уютен дом,

Там ний двама под ширното небе ще гледаме
звездите и там аз ще ти разправа поемата на моят
несретен живот . . .

Ела, ела Вилина да идем . . .

Г. Русев.

ХАРАЛАМПИ ИВАНОВ: „ОРЕЛ ЖТ“ ТРАГЕДИЯ В 3 ДЕЙСТВИЯ И 2 КАРТИНИ

У нас мнозина сж писали драми, ала малко техни заглавия са пощадили времето и забравата. Първите опити в тая област на художествената литература не са допринесли нищо, защото в произведенията е липсвало или дълбока разработка, драматични конфликти, или издържани характери, които подтикват действието и очертават рамките на творението и прокараната идея.

Бледи, без драматизъм и широка разработка са драмите на Добри Войников у които има сжградана фабула, но отсътствува действие, или има такова, но то се развива по волята на автора; то е сжвсем случайно, ефектно, невероятно, неправдиво, поради което те не заслужават да се отбележат като сериозни творенията и изискани в художествено отношение.

Някой пиеси имат успех, който се дължи на добре очертаните типове-герои, които чрез вътрешно самостоятелно действие, изпъкват като живи реални личности. Това е едно от главните условия.

Успешно написана е драмата на В. Друмев. В нея действието е отмерено, — похватно сжчетано, правдиво и естествено; мотивировката е силно застжпена, изобразени са страстите и характерите на действащите лица напълно и затова тая драма не ще изгуби от своето значение, защото тя е талантливо написана, на което се дължи нейния успех и популярност.

По подражание на нея написа драма и Ив. Вазов: „Борислав“, която не е до там ценна като оригинал, защото за нейното написване за образец е служил „Иванко“. Но все пак в нея са дадени отломки из бжлгарския живо и тя е от значение.

Поета П. К. Яворов написа: „В полите на Витоша“ и „Когато гръм удари, как ехото заглжхва“ — драми сжс сюжети из бжлгарската сжвременна действителност. За първата мнозина наши видни критици оспорваха нейната художествена стойност, ала въпреки това тя е една от добрите наши драми.

Друг един наш голем писател П. Ю. Тодоров, който написа дивните поетични идили, до чиято висота по разказ, красота и виртуозност никой друг писател не може да достигне — ни остави няколко битови драми: „Зидари“, „Самодива“, „Стр. Хайдутин“ и др.

За нашата родна драма, оскъдна от кжм талантливо написани творения, допринесе твърде много и писателя Ив. Кирилов. Неговото име е свързано с развоя на българската драма, над която той непрекъснато и неуморно работи от петнадесет години. Не малко е постигнал той и не малко ни завеща на нас — младите. Ето: — в паметта ми се редат неговите: „Жерави“, „Чучулига“, „Маяци“, „Слепецът“, „Кжм иго“ и напоследък „Запоена“, която е драматизираната повест „Гергйовденска приказка“ със съвсем малки технически изменения.

Писали са драми и още много наши писатели: Ан. Страшимиров с неговите: „Вампир“, „Отвжд“, „Свекърва“, „Кжм слънцето“; К. Христовите: „Боян Магйосникът“, „Охридска девойка“, „Ржченици; П. Джидровите: „По широкия път“, „Трите хлма“, „Под сянките на закона“ и в последно време: Пан Кермедчиев — „Край мжтния поток“; Вл. Мусаков: „Далила“.

* * *

При многобройните имена на драми — едни сполучливи други — не, а трети издържани творби, претърпели няколко издания и играни на високи и малки сцени — ето още една малка драмичка, наречена от автора и — трагедия.

Не искам да поставям името Х. Иванов (защото колко малко е то) наред с нашите драматурзи.

Главните действащи лица са: Доктор Софрониев неговата жена Магда и приятелът му художник Секаров.

Софрониев се е всецяло предал с изнамирането на някакъв нов серум против туберколозата. Той желае да спаси човешкия род от тая грозна напаст. Той не иска щото неговото идване на тоя свят да бъде безплодно.

Но уединен в своята лаборатория се отдалечава от хората и забравя, че има жена, която обича шумът на живота, за която са малко ласките на

нейния мъж. Софрониев я обича и е щедър премного към нея: „Аз ще позволя всичко на моето дете, каквото пожелае. Ще освободя тая мила птичка да литне на простор и туй да се радва на топлото слънце от височините и да сжерцава кипящия бурен живот“ (стр. 12)

Софрониев получава писмо, че ще му бжде гост неговия приятел от юношество—Симон Секаров—млад художник който се връща от Венеция. Страх обладава Софрониев: „Той е красив и ще я прелъсти . . . Би требвало да я отстраня за неколко дни от тук . . . Да, но аз съм безсилен. Тя притежава вече пълната свобода“ . . .

— Аз се боя от твоята красота, Магда!

— От моята красота? Вероятно би желал да ме видиш грозна отвратителна. Искаш да убиеш май-скъпото у мене—красотата! . . .

Младия художник Симон е у Софрониев. Той разказва на Магда за дивната земя на серенадите и използвайки отсъствието на мъжа ѝ сполучва да я склони да му позира, за да я нарисува.

Картината е готова и в момента, когато Симон ѝ се обяснява в любов и Магда е в неговите прегръдки, идва Сафрониев. Той не се погнусява от постъпката на жена си и не предприема нищо за възмездие на своята опетнена семейна част, а говори: „Знай, че има един човек при който, когато и да е ти ще намериш отворени обятия“ . . .

Секаров и Магда са в Неапол. Наситен на нея, обаче, младия художник я отхвърля и гуляе с друга жена в една кръчма. Магда има дете от Секаров. Тя е прибрана от Манзони, който се застъпва за нейната чест, и в момент на разпра, убива Симон и се предава на полицията.

Магда се връща при мъжа си и Софрониев приема детето и въпреки, че то не е негово! Магда излиза сжкрушена от великодушието на Софрониев и се застрелва.

* * *

Ето целата трагедия . . . И какъв трагизъм е вложена в нея?—Би могъл само авторът ѝ да си отговори. Като че ли всичката тая скроена история е включена в рамките на стара извехтяла и никому ненужна приказка. И защо я нарекл трагедия?—

Защото има убийства ли? . . . Великия немски писател Шиллер не нарече своята драма „Разбойници“ трагедия, та некажъв непохватен, млад талант, който за пръв път се опитва на това поприще и който след като се видя сжкрушен от първата си „художествена“ (!) изложба се позволи да издаде нещо като драма, а да я озаглави трагедия . . .

Умреха—те—грждките трагичи: Есхил, Софокъл и Еврепид; угасна гения Шекспир. И скръжното е че Х. Иванов има високо мнение за себе си, щото изказва претенции — трагедията да бжде изиграна в Нар. Театър и да пише рецензия за нея Боян Пенев. Това е големо нахалство. Хармонират ли постжпките на Софрониев, в такава обрисовка и светлина, в каквата го рисува Иванов? Може ли докторския здрав расжджк да му позволи щото да приеме онова чуждо дете при себе си което му носи тя — покварената жена, някога която се е гордеела с неговото име? . . . А нали след като е дал свобода на своята жена (и кой мжж би дал такава свобода на жена си и сжществува ли такжъв поне?) и я вижда неприлично облечена в прегрждките на чужд мжж (негов приятел!) да остане сжвсем спокоен, равнодушен? . . . Нима един такжъв сжпруг нема да се погнуси, нима той няма семейна чест и име, нима няма поне капка уважение към, самия себе си? . . . Това положение, тая обрисовка хармонира ли, сжобразно ли е характера на един женен човек? . . . Х Иванов не познава психологията на тоя тип представители от видното общество и поради това напразно се е силлил да изобрази характера на Софрониев и някжк да скрои по своему действието . . .

И каква развржзка: Да имаш жена, да и даш свобода (!) и след като си я заловил в престжпление и след като тя те отхвжрлила, напуснала и заминала с твоя приятел, след като е окаляла твоята кжща и чест, след като е развратничила далеч от тебе и се завржща с незаконна рожба ти пак да я обичаш и отново да я приемеш в своя дом, само защото тя ти е изневерила, била е улична и не те е никога уважавала? . . . Реална личност ли е Софрониев, или чисто измислена, сжтворена?

И характера на Магда страда от вътрешна пустота: в нейния характер липсва вътрешно съдържание. Ние нямаме в нейната фигура едно ясно определение контурите на нейната роля, — нямаме правилно развитие на характера; борбата и стълкновенията ѝ с околната среда е предадено съвсем слабо и пресилено.

Въпреки, че тя знае приказката за „Орелът“, който впилвал ноктите си о нежното тяло на жената, тя върши престъпление . . .

Тя наистина, е с леки мисли, със слаби и повърхностни познания за живота, със силни чувства и въображение — тя правдиво туря край на своя живот, като се застрелва, което единствено може да стори, за да не петни вече своята и тая на мъжа си чест.

Като слабо подготвена натура, която подтикната от младия художник, долавя още повече фантастично представление за живота, обаче щом се сблъска с тоя живот се изгубва в неговия водовъртеж, бива отвяна натам, където я тласнала житейската буря — е сполучливо. Но не е всичкото това достатъчно. Би требвало да се намерят сцени които да се вмъкнат в тая пиеска, за да усилят действието и направят общата картина да изпъкне по-релефно, защото само така написана тая трагедия, със такава постройка не заслужава да се отбележи, като издържено творение.

Нека авторът се опита и в областта на белетристиката. Може би там да бъде по-сносен и гържим.

Звезделин Цонев.

Получиха се в редакцията:

Лебед — Младежко списание за литература и култура. Година втора кн. 4. Редактор: Николай Чернаев. Сжредактори: Г. Бжчваров и Ст. Чуканов. Г. Ореховица

Светли Зари — Месечно ученическо списание за литература, критика и художество. Год. 2 кн. 5-6 Русе.

Чайка — Списание за литература, наука и критика. Год. 1 кн. 5-6. Редактор. Ас. Развигоров.

Млад Турист — Орган на Юн. Тур. Сжюз в Бжлгария Год. 7. кн. 7. София „Московска“ 33

Трезвеност — бр. 6. София

Майка и Дете — Популярно списание за родители и възпитатели. Год. XIII. кн. IV и V Т. Падарджик.

Литературен Преглед — Ежемесечен ученически вестник бр. 9-10. Редактор: Д. Добрев. Сжредактор — Люб. Георгиев. год. I. кн. 2. Разград.

Бждаще — Защитник на въздържателната кауза. Год. III. бр. 11 Шумен. Редактор: Петр Ненов.

Мимози — Списание за литература, критика и Художество. Кн. I. Орхание. Редактор: Ив. Н. Налбантски.

Феникс — Научно литературно списание. Кн I Редактор Д. Облаков Орхание.

Маргаритки — Литературно списание. год. кн. 5-6 Редактор Георги Русев—Плевен.

Младежка дума редактор: Нед. Тинчев Год. I II бр. 2 Сухиндол.

Орелжт — трагедия в 3 действия и 2 картини от Хараламп Иванов.

Тайните на душата разказ от Хр. Михайловски с предговор от Звезделин Цонев Плевен.

В миналата кн. 3 на сп. „Теменуги“ са допуснати много погрешки.

Молим извинение от читателите и сжтрудниците

Бел. Редакцията